

Handläggningen av en invändning om jäv i ett s.k. barnavårdsärende

I en anmälan till JO ifrågasatte AA Socialnämndens i Linköpings kommun handläggning av bl.a. en invändning om jäv som han hade gjort mot socialsekreteraren BB i ett barnavårdsärende.

Anmälan remitterades till Socialnämnden i Linköpings kommun för utredning och yttrande såvitt avsåg handläggningen av AA:s invändning om jäv. Nämnden lämnade som sitt remissvar ett av socialchefen FF och enhetschefen DD upprättat yttrande vari anfördes följande.

AA framför, till handläggande socialsekreterare BB 000204, att han uppfattar att socialsekreterare BB är jävig och att hon har tagit ställning för modern eftersom socialsekreteraren har informerat modern om de ändrade omständigheterna kring S:s taxiresor till och från skolan.

Ett resonemang om hur en § 50-SoL utredning bedrivs när det finns två vårdnadshavare förs med AA och hans juridiska ombud CC. AA beslutar sig för att acceptera BB som handläggande socialsekreterare.

000207 meddelar AA på utredande socialsekreterare BB:s telefonsvarare att han anser att det är bäst att hon överlämnar handläggningen i ärendet till någon annan då han anser att BB är jävig. Utredningen ska ske korrekt och rättvist. AA vill förtydliga att han hävdar jäv mot BB. Den nya utredaren får inte haft kontakt med S., B. eller modern S. tidigare. AA vill att all kontakt och kommunikation i fortsättningen ska ske via ombudet CC. Samma dag ringer CC till socialsekreterare BB och meddelar att AA ifrågasätter initieringen av § 50-utredningen.

000207 informeras enhetschef DD om AA:s uppfattning. Han anser att socialsekreterare BB är jävig. Enhetschef DD bedömer att det ej föreligger jäv och att socialsekreterare BB ska fortsätta handlägga ärendet.

000210 möte med ombud CC, utredande socialsekreterare BB och EE och enhetschef DD där socialtjänsten redogör för hur en § 50-SoL utredning bedrivs och vilka kontakter som tas.

000307 inkommer, per fax, en skrivelse från AA till socialchefen FF angående jäv för socialsekreterare BB.

000316 möte mellan AA, CC, socialchef FF och enhetschef DD. Ett resonemang om hur en § 50 utredning enligt SoL bedrivs när det finns två vårdnadshavare förs med AA och hans ombud. AA beslutar sig för att acceptera socialsekreterare BB som handläggare.

000329 Socialnämnden beslutar att jäv enl 25 § punkt 4, kommunallagen inte föreligger.

000406 Socialnämndens beslut expedieras.

AA yttrade sig över remissvaret.

Från socialförvaltningen i Linköpings kommun inhämtades per telefon att socialnämndens delegationsordning inte omfattade beslut varigenom en invändning om jäv prövas.

I ett beslut den 3 april 2001 anförde *JO André* bl.a. följande.

Av 38 § socialtjänstlagen följer att kommunallagens (1991:900) bestämmelser om jäv skall tillämpas hos socialnämnden. Reglerna återfinns i 6 kap. 24–27 §§ kommunallagen. Regleringen avseende jäv i 6 kap. kommunallagen är uttömmande och avser all handläggning hos nämnderna, oavsett om det är fråga om ärenden som innebär myndighetsutövning mot enskilda eller inte. Bestämmelserna gäller både förtroendevalda och de anställda tjänstemännen. Även de tjänstemän som utreder och föredrar ett ärende inför nämnd eller annan beslutsfattare omfattas av jävsbestämmelserna.

I 6 kap. 25 § kommunallagen är jävsgrunderna indelade i fyra grupper. I förevarande ärende är det bestämmelsens punkt 4 om s.k. delikatessjäv som är av intresse. Enligt denna punkt är en förtroendevald eller en tjänsteman jävig vid handläggningen av ett ärende om det (utöver vad som anges i punkterna 1–3) finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet. En tjänsteman eller förtroendevald som är jävig får enligt 6 kap. 24 § kommunallagen inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom skall, enligt samma lagrum, självmant ge det tillkänna.

Delikatessjäv kan utgöras av att en handläggare är vän eller ovän med den som är part i ärendet. Vidare kan det vara fråga om delikatessjäv vid ett markant beroendeförhållande mellan handläggaren och parten. Även den som särskilt engagerar sig i saken på ett sätt som ger anledning att anta att det brister i förutsättningarna för en objektiv bedömning av ärendet skulle kunna anses jävig på denna grund (jfr prop. 1971:30 s. 343).

Jag vill i sammanhanget även nämna att jävsreglerna är ett uttryck för den övergripande objektivitetsprincipen som är fastlagd i grundlag. Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen skall bl.a. förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.

I 6 kap. 24 § tredje stycket kommunallagen regleras prövningen av jävsfrågan. Normalt skall ett konstaterat jäv leda till att den jävige inte tar befattning med ärendet. I de flesta fall behöver inte nämnden fatta ett formellt beslut i jävsfrågan. Den jävige avstår självmant och ersätts med annan person. Om den som utpekats som jävig inte anser sig jävig måste dock nämnden avgöra jävsfrågan genom ett formellt beslut. Nämnden är skyldig att snarast fatta ett sådant beslut.

Av utredningen framgår att det inte var förrän AA den 7 mars 2000 tog upp jävsfrågan i ett till socialchefen ställt faxmeddelande som förvaltningen uppfattade

att det rörde sig om en ”formell jävsinvändning”. Enligt min mening har AA redan genom det som han framfört den 7 februari 2000 tagit upp frågan på ett sådant sätt att det stod klart att han gjorde gällande att BB var jävig. Hur en jävsinvändning görs – muntligen eller skriftligen – saknar självfallet betydelse.

Eftersom BB inte har ansett sig jävig och då prövning av jävsinvändningar inte har delegerats har socialnämnden varit skyldig att snarast avgöra jävsfrågan genom ett formellt beslut. AA:s jävsinvändning borde således ha blivit föremål för nämndens prövning mycket snabbare än som skedde. Först vid nämndens sammanträde den 29 mars 2000 har jävsfrågan tagits upp. Det kan för övrigt ifrågasättas om det vid den tidpunkten fortfarande fanns någon jävsinvändning att ta ställning till eftersom AA efter mötet den 16 mars 2000, såvitt framgår av vad som anförts i remissyttrandet, ”beslutar sig för att acceptera socialsekreterare BB som handläggare”.

Jag finner sammanfattningsvis anledning att rikta kritik mot handläggningen av jävsfrågan. Jag vill här allmänt framhålla att det för den enskilde är av största vikt att jävsinvändningar hanteras korrekt och med erforderlig skyndsamhet.